

Preliminära ramar för utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan samt utgiftsområde 7 Internationellt bistånd åren 2002–2004

Till finansutskottet

Finansutskottet har genom beslut den 19 april 2001 (prot. 2000/01:23, 6 § och 9 §) berett bl.a. utrikesutskottet tillfälle att avge yttrande över 2001 års ekonomiska vårproposition (2000/01:100) om den ekonomiska politiken och utgiftstaket m.m. (yrkandena 1–5) samt över regeringens skrivelse 2000/01:101 Årsredovisning för staten 2000 jämte eventuella motioner, allt i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utrikesutskottet väljer att i det följande yttra sig över propositionens yrkanden 1 och 4 (båda delvis), över regeringens skrivelse samt över motionerna 2000/01:Fi17 (m), 2000/01:Fi18 (kd), 2000/01:Fi19 (c), 2000/01:Fi20 (fp) och 2000/01:Fi34 (v), allt i de delar som berör utrikesutskottets beredningsområde.

1 Propositionen

1.1 Yrkandena

I propositionens *yrkande 1* föreslås att riksdagen såvitt avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som regeringen förordar (propositionens kapitel 1).

I *yrkande 4* föreslås att riksdagen såvitt avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2002–2004 enligt tabell 6.5 i propositionen som riktlinje för regeringens budgetarbete.

1.2 Sammanfattning av propositionen

Regeringen framhåller i det avsnitt i propositionens kapitel 1 som berör utrikesutskottets beredningsområde (*yrkande 1 delvis*) att den har ambitionen att Sverige åter skall uppnå enprocentsmålet för biståndet när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger.

I år ökar biståndet med 1,6 miljarder kronor. Nästa år höjs biståndet med ytterligare 0,7 miljarder kronor. År 2002 ökar biståndets andel av bruttonationalinkomsten (BNI) från 0,73 % till 0,74 %. År 2003 ökar andelen ytterligare till 0,81 %.

I propositionen föreslås att biståndet år 2004 skall höjas till 0,86 % av BNI, därutöver tillförs biståndet 200 miljoner kronor. Därmed tas, enligt regeringen, ännu ett betydande steg mot enprocentsmålet. Den beskrivna utvecklingen framgår av följande tabell.

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Procent av BNI	0,7	0,7	0,705	0,72	0,73	0,74	0,81	0,86 ¹
Biståndsramen	12	12	13	14	16	17	19	21

¹ Därutöver tillförs 200 miljoner kronor.

Regeringen föreslår även att samarbetsprogrammet med Central- och Östeuropa permanentas från 2004 på en nivå om 400 miljoner kronor per år. Samarbetet med Central- och Östeuropa har pågått sedan 1989 i form av treåriga tidsbegränsade program och har varit framgångsrikt.

Vad gäller den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2002–2004 föreslås som riktlinje för regeringens budgetarbete för utgiftsområdena 5 och 7 (*yrkande 4 delvis*) belopp enligt nedanstående tabell.

Utdrag ur propositionens tabell 6.5 Preliminär fördelning på utgiftsområden 2002–2004

Miljoner kronor

					Differens mot budgetpropositionen för 2001	
Utgiftsområden		2002	2003	2004	2002	2003
5	Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 901	2 941	2 984	19	15
7	Internationellt bistånd	15 375	18 037	19 780	-195	-147

I motivtexten anges bl.a. följande.

Utgiftsområde 5: Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
2000	2001	2001	2002	2003	2004
2 984	2 908	2 989	2 901	2 941	2 984

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Utrikes- och säkerhetspolitik och det avser bidrag till vissa internationella organisationer, fredsfrämjande verksamhet, information om Sverige i utlandet, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor samt Europainformation.

För 2002 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 20 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. Ökningen förklaras främst av ny pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att anslaget för utrikesförvaltningen flyttas från utgiftsområde 5 till utgiftsområde 1. Regeringen kommer i samband med budgetpropositionen att återkomma med förslag till ändringar av ramen för utgiftsområdet till följd av den nu föreslagna förändringen.

Under förutsättning att riksdagen godkänner detta förslag innebär det att den beräknade ramen för utgiftsområde 5 minskar med 1 814 miljoner kronor för 2002 och att utgiftsområde 1 ökar med motsvarande belopp. (Utrikesutskottet behandlar denna fråga i sitt yttrande 2000/01:UU5y till konstitutionsutskottet.)

Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
2000	2001	2001	2002	2003	2004
15 317	14 966	16 483	15 375	18 037	19 780

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Internationellt utvecklingssamarbete samt Samarbete med Central- och Östeuropa.

Biståndsramen för 2002 uppgår till 0,74 % av BNI, vilket med nuvarande BNI-prognos beräknas till 16,6 miljarder kronor. Ramen för 2003 uppgår till 0,81 % av BNI. Regeringen föreslår nu att biståndet 2004 skall höjas till 0,86 % av BNI, därutöver tillförs biståndet 200 miljoner kronor. Därmed tas, enligt regeringens uppfattning, ännu ett betydande steg mot enprocentsmålet. Regeringen har ambitionen att Sverige åter skall uppnå enprocentsmålet för biståndet när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger.

Från biståndsramen avräknas vissa asylkostnader, medel för EU:s gemensamma bistånd, vissa FN-bidrag samt administration. För 2002 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 15,4 miljarder kronor, varav 14,8 miljarder kronor till Internationellt utvecklingssamarbete och 0,6 miljarder kronor till Samarbete med Central- och Östeuropa.

År 2002 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet med 195 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. Detta beror på att avräkningarna från biståndsramen har ökat med 195 miljoner kronor, vilket minskar biståndsanslaget i motsvarande mån.

I en proposition om samarbetet med Central- och Östeuropa som redan lämnats till riksdagen föreslås ett nytt program för perioden 2002–2003. För 2002 beräknas 600 miljoner kronor och för 2003 beräknas 900 miljoner kronor. Därefter övergår programmet i ett permanent anslag på en nivå av 400 miljoner kronor för 2004.

2 Motionerna

I samtliga nedan aktuella partimotioner yrkas en fördelning av medel som på någon punkt avviker från regeringens förslag. Förslagen finns sammanfattade i tabeller i bilagan till detta yttrande.

Moderaterna föreslår i sin partimotion *Fi17 (m) yrkande 5 (delvis)* en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2002–2004 som framgår av nämnda tabeller.

Beträffande *utgiftsområde 5* förespråkas svensk diplomatisk närvaro i princip i hela Europa och Medelhavsområdet samt i de utomeuropeiska industriländerna. Ambassaderna i Beirut, Lima, Tunis och vid Heliga Stolen bör, enligt motionärerna, inte läggas ned.

I sitt budgetunderlag för *utgiftsområde 7* anger *Moderaterna* att svenskt bistånd skall fokuseras på låginkomstländer i Afrika. Utbildning, hälsovård och rättsstat är grundläggande för att bryta fattigdomen. Ansvarsfulla skuldavskrivningar ges ökat stöd. Inom budgetområdet bör skapas en samlad post för Sveriges fredsbevarande verksamhet. Anslagen Fredsfrämjande verksamhet (utgiftsområde 5) och Fredsfrämjande truppinsatser (utgiftsområde 6) bör därför föras över till utgiftsområde 7. Den s.k. Östersjömiljarden har, enligt motionärerna, försvårat en samordnad strategi för stödinsatserna till Central- och Östeuropa. Den bör därför upplösas och medlen tillföras det ordinarie anslaget för samarbete med Central- och Östeuropa.

I *Kristdemokraternas* partimotion *Fi18 (kd) yrkande 7 (delvis)* framhålls beträffande *utgiftsområde 5* att partiet motsätter sig att anslaget för utrikesförvaltningen flyttas från utgiftsområde 5 till utgiftsområde 1. Vidare föreslås att utgiftsområdet tilldelas 35 miljoner kronor årligen utöver regeringens förslag. Dessa medel är avsedda att finansiera ambassaderna i Tunis, Lima, Beirut och Kuwait samt vid Heliga Stolen, liksom att skapa möjlighet att upprätta fler beskickningar i Öst- och Centraleuropa. På *utgiftsområde 7*

förespråkar partiet en snabbare ökning än regeringen och föreslår inom den här aktuella perioden successiva höjningar upp till 0,92 % av BNI år 2004.

Centerpartiets förslag i partimotion *Fi19 (c) yrkande 4 (delvis)* överensstämmer med regeringens vad avser *utgiftsområde 5*. Beträffande medlens utnyttjande gör Centern den bedömningen att det inom ramen borde vara möjligt att genom omprioriteringar finansiera de utlandsmyndigheter som regeringen föreslår skall läggas ned. I motionen pekas också på möjligheterna att effektivisera inom utrikesförvaltningen.

Centerpartiet anser (*utgiftsområde 7*) att biståndsmålet på 1 % av BNI skall återupprättas i en jämnare takt än vad regeringen föreslår.

Folkpartiet beräknar i motion *Fi20 (fp) yrkande 4 (delvis)* ramen för *utgiftsområde 5* så (25 miljoner kronor utöver regeringens förslag för vart och ett av åren 2002–2004) att de fyra nedläggningshotade ambassaderna skulle kunna räddas. Partiets förslag vad avser *utgiftsområde 7* är anpassat på ett sätt så att enprocentsmålet kan uppnås under en femårsperiod. Inledningsvis innebär detta att 0,81 % uppnås 2002, 0,85 % 2003 och 0,92 % 2004.

I *yrkande 15* begärs att riksdagen godkänner vad som i motionen sägs om en globaliseringsreform. Enligt motionärerna skulle en sådan innehålla element av frihandel (*yrkande 16*), bistånd samt en utveckling av det europeiska samarbetet.

3 Utskottets överväganden

3.1 Fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2002–2004, biståndsramen m.m.

Utskottet har vid ett flertal tidigare tillfällen som sin uppfattning uttryckt att Sverige skall återgå till enprocentsnivån för biståndet så snart som de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Med regeringens förslag i årets vårproposition (*yrkande 1 delvis*) tas ett stort steg i denna riktning.

I år ökar biståndet, enligt förslaget, med 1,6 miljarder kronor. Nästa år höjs biståndet med ytterligare 0,7 miljarder kronor. År 2002 ökar biståndets andel av bruttonationalinkomsten (BNI) från 0,73 % till 0,74 %. År 2003 ökar andelen ytterligare till 0,81 %. Regeringen föreslår nu att biståndet år 2004 skall höjas till 0,86 % av BNI, därutöver tillförs biståndet 200 miljoner kronor.

Mot bakgrund av sin tidigare uttryckta uppfattning välkomnar utskottet detta förslag och menar att propositionen i berörd del (*yrkande 1 delvis*) bör tillstyrkas.

I konsekvens härmed menar utskottet att de från propositionen avvikande förslagen, vilka framgår av bilagan till detta yttrande, bör avvisas.

Regeringen föreslår även (*yrkande 1 delvis*) att samarbetsprogrammet med Central- och Östeuropa permanentas från 2004 på en nivå om 400 miljoner kronor per år. Samarbetet med Central- och Östeuropa har pågått sedan 1989 i form av treåriga tidsbegränsade program.

Utskottet, som på basis av proposition 2000/01:119 Utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa för närvarande bereder det föreslagna samarbetsprogrammet mera i detalj, kommer att utveckla sina synpunkter i frågan i ett särskilt betänkande. I enlighet med propositionens yrkande önskar utskottet i detta sammanhang dock framhålla att samarbetsprogrammet bör ingå som en komponent i den ekonomiska politiken som regeringen förordar. Utskottet menar därför att propositionen i detta avseende (*yrkande 1 delvis*) bör tillstyrkas.

Med de i propositionen angivna förutsättningarna anser utskottet att den av regeringen föreslagna fördelningen av utgifter på utgiftsområden för åren 2002–2004 är lämplig och väl avvägd vad avser utgiftsområdena 5 och 7, varför *propositionens yrkande 4 delvis* bör tillstyrkas. Utskottet delar inte de motionsvis framförda förslagen om omfördelningar mellan utgiftsområdena 5 och 7 samt om en överföring av medlen från den s.k. Östersjömiljarden till utgiftsområde 7. Utskottet anser därför att de från propositionen avvikande beloppsförslagen som framläggs i motionerna Fi17 (m) yrkande 5 (delvis), Fi18 (kd) yrkande 7 (delvis), Fi19 (c) yrkande 4 (delvis) och Fi20 (fp) yrkande 4 (delvis) bör avstyrkas.

I nämnda motioner förespråkas vissa prioriteringar inför det kommande budgetarbetet. Utskottet vill med anledning härav understryka att den nu aktuella delen av budgetprocessen avser en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden avsedd att utgöra riktlinjer för regeringens budgetarbete. Det beslutsunderlag riksdagen får genom den ekonomiska vårpropositionen är anpassat till denna ambitionsnivå. Enligt utskottets uppfattning är det mot denna bakgrund inte möjligt, annat än i undantagsfall, att uttala sig om avvägningar eller enskildheter inom respektive utgiftsområde. Utskottet önskar också betona att det, beroende på eventuellt beslut om en överföring av anslaget 5:1 Utrikesförvaltningen från utgiftsområde 5 till utgiftsområde 1, kan komma att finnas anledning att särskilt återkomma till frågan om ramarna för utgiftsområde 5 i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2002.

I ett flertal motioner framförs synpunkter på var Sverige skall vara representerat utomlands med ambassader. Utskottet vill med anledning härav anföra följande.

Utskottet uttalade i betänkande 1997/98:UU23, beträffande riksdagens roll i samband med upprättande och nedläggning av utlandsmyndigheter, att en informell konsultationsprocess vore att föredra framför formella riksdagsbeslut, t.ex. i samband med budgetprocessen.

Mot denna bakgrund inleddes våren 2001 överläggningar mellan Utrikesdepartementet och företrädare för riksdagspartierna om principerna för den svenska utrikesrepresentationen, vilka ledde till en samsyn beträffande övergripande frågor. I enlighet med den valda uppläggningsen ankom det därefter på regeringen att dra slutsatser utifrån de förda diskussionerna och fatta beslut i de enskilda fallen.

Från Utrikesdepartementets sida har anförts att fortsatta samtal om principerna för den svenska utrikesrepresentationen kan komma att aktualiseras inför budgetarbetet för år 2002 och att detta bör kunna ske i form av en tidig dialog.

Utskottet menar att den etablerade mekanismen i huvudsak tjänat avsett syfte men vill betona vikten av att konsultationer inleds i tillräckligt god tid.

I motion *Fi20 (fp) yrkande 15* begärs att riksdagen godkänner vad som i motionen sägs om en globaliseringsreform. Enligt motionärerna skulle en sådan innehålla element av frihandel (*yrkande 16*), bistånd samt en utveckling av det europeiska samarbetet.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att dessa frågor återkommande behandlats av riksdagen. Senast skedde detta i finansutskottets betänkande 2000/01:FiU25 Global skatt på valutamarknaderna, s.k. Tobinskatt, vilket delvis var baserat på utrikesutskottets yttrande 2000/01:UU3y.

Utskottet önskar också framhålla att globaliseringsfrågorna för närvarande behandlas av en arbetsgrupp under statsrådets Pagrotskys ledning. I sammanhanget bör även uppmärksammas den parlamentariska utredning om Sveriges politik för global utveckling (Globkom), som under år 2001 skall lämna ett samlat förslag till regeringen om hur politiken bör utformas på viktiga områden utifrån det övergripande målet om fattigdomsbekämpning och de nya förutsättningar som globaliseringen skapar. Syftet med översynen är att utifrån en vision om solidaritet i globaliseringens tid föreslå åtgärder för att vidareutveckla en sammanhållen politik för att främja en globalt ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling och avskaffa fattigdomen. Utskottet vill även framhålla betydelsen av aktivt svenskt deltagande i förberedelsearbetet inför den FN-konferens som skall hållas år 2002 under temat Finansiering av utveckling, där såväl handels- som finansministrar tillsammans med företrädare för bl.a. Världsbanken, FN, WTO och IMF skall mötas för att diskutera behovet av utvecklingsfinansiering.

Utskottet behandlade utförligt frågor om frihandelns roll och betydelse i sitt betänkande 1998/99:UU12 Utrikeshandel och internationella investeringar. Utskottet vidhåller de uppfattningar som därvid framfördes.

Enligt utskottets uppfattning kan motion *Fi20 (fp) yrkandena 15 och 16* besvaras med ovanstående.

3.2 Vissa frågor rörande Årsredovisning för staten 2000 samt uppföljning i övrigt

Utskottet har med anledning av finansutskottets remiss granskat regeringens skrivelse 2000/01:101 Årsredovisning för staten 2000. Granskningen föranleder följande synpunkter.

Enligt utskottets uppfattning är skrivelsen ett värdefullt underlag för riksdagsutskottens arbete med uppföljning och utvärdering, särskilt i de delar som har att göra med mål och resultatstyrning. Det är därför angeläget att uppfyllandet av de mål som riksdagen fastlägger inom ramen för budgetprocessen

avspeglas i skrivelsen. Utskottet har tidigare i sitt yttrande 1999/2000:UU6y till finansutskottet tagit upp denna aspekt vad avser måluppfyllelsen av det s.k. procentmålet inom utgiftsområde 7. Utskottet anförde därvid följande:

En central fråga inom utgiftsområde 7 är den s.k. biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete, vars omfattning (uttryckt i procent av prognosticerad BNI), efter yrkande i budgetpropositionen, årligen fastställs av riksdagen. Detta faktum jämte den politiska vikt som fästs vid frågan gör att det vore önskvärt att regeringen i årsredovisning för staten redovisade utfallet beträffande biståndsramen. Av intresse att erfara vore biståndsramens utfall i absoluta tal, i procent av prognosticerad BNI och i procent av verklig BNI.

Såvitt utskottet kan finna redovisas de av utskottet efterfrågade uppgifterna inte i här aktuell skrivelse. Utskottet finner därför anledning att upprepa sina tidigare synpunkter.

Inom ramen för sitt arbete med uppföljning och utvärdering har utskottet inlett en granskning av statens garantiåtaganden inom Sidas område. Utskottet har därvid bl.a. funnit att regeringens information till riksdagen om statliga garantier kunde förbättras. I budgetpropositionen för 1997 (prop. 1996/97:1), där den ”nya” garantimodellen (jfr här aktuell skrivelse s. 85) beskrivs tämligen detaljerat, föreslås att ”information skall lämnas i budgetpropositionen omfattande garantiramar, garantiutfästelser, garanterad kapitalskuld, antal garantier, utgifter och inkomster. Vidare skall information lämnas om verksamhetens intäkter och kostnader, garantireservens storlek och förändring samt förväntade kostnader och riskbedömningar. I vårpropositionen bör lämnas information om förändringar avseende riskbedömningar och garantireservens storlek.”

Enligt utskottets uppfattning bör motsvarande uppgifter också, i tillämpliga delar, återfinnas i årsredovisningen för staten. Med tanke på statsbudgetens konstruktion och riksdagens arbetsformer bör också redovisningen vara nerbruten så, att garantiverksamheten vid var och en av de garantigivande myndigheterna – Riksgäldskontoret, Statens bostadskreditnämnd, Exportkreditnämnden, Sida och Insättningsgarantinämnden – går att följa.

Utskottet kan finna anledning att i annat sammanhang återkomma även beträffande andra aspekter av statens garantiåtaganden inom Sidas område.

Med anledning av skrivelsen har en motion, 2000/01:Fi34 (v), om könsuppdelad statistik, redovisning av jämställdhetsarbete m.m. väckts. Utskottet vill med anledning av denna som sin allmänna mening anföra att det är angeläget att köns- och jämställdhetsaspekter, där så är meningsfullt, beaktas också i redovisningssammanhang. De sakområden som berörs i motionen ligger i allt väsentligt utanför utrikesutskottets beredningsområde. Utskottet, som tidigare genomfört uppföljning och utvärdering beträffande jämställdhetsfrågor inom sitt område, vill emellertid, utan att ta ställning i formfrågan, understryka vikten av att riksdagen på lämpligt sätt får del av hur jämställdhetsarbetet utvecklas.

Utskottet noterar avslutningsvis att årets ekonomiska vårproposition, synbarligen till följd av det pågående svenska ordförandeskapet i EU, inte innehåller någon redovisning av Europeiska revisionsrättens rapporter. Enligt

utskottets uppfattning vore det önskvärt att motsvarande redovisning i stället görs i den budgetproposition som skall avlämnas till hösten.

Stockholm den 15 maj 2001

På utrikesutskottets vägnar

Viola Furubjelke

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Viola Furubjelke (s), Sören Lekberg (s), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Holger Gustafsson (kd), Bertil Persson (m), Carina Hägg (s), Agneta Brendt (s), Murad Artin (v), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Ahlqvist (s), Karin Enström (m), Fanny Rizell (kd) och Roy Hansson (m).

Avvikande meningar

1. Ramarna för utgiftsområdena 5 och 7

Bertil Persson, Sten Tolgfors, Karin Enström och Roy Hansson (alla m) anför:

Utskottet förordar den preliminära fördelning av utgifterna för utgiftsområdena 5 och 7 för åren 2002–2004 som framgår av kolumnen markerad (m) under rubriken Vårbudgeten 2001: Förslag till preliminär fördelning på utgiftsområden m.m. Absoluta tal i bilagan till föreliggande yttrande med de motiveringar som framgår av motion 2000/01:Fi17 (m) yrkande 5 (delvis).

2. Ramarna för utgiftsområdena 5 och 7

Holger Gustafsson och Fanny Rizell (båda kd) anför:

Utskottet förordar den preliminära fördelning av utgifterna för utgiftsområdena 5 och 7 för åren 2002–2004 som framgår av kolumnen markerad (kd) under rubriken Vårbudgeten 2001: Förslag till preliminär fördelning på utgiftsområden m.m. Absoluta tal i bilagan till föreliggande yttrande med de motiveringar som framgår av motion 2000/01:Fi18 (kd) yrkande 7 (delvis).

3. Ramarna för utgiftsområde 7

Marianne Andersson (c) anför:

Utskottet förordar den preliminära fördelning av utgifterna för utgiftsområde 7 för åren 2002–2004 som framgår av kolumnen markerad (c) under rubriken Vårbudgeten 2001: Förslag till preliminär fördelning på utgiftsområden m.m. Absoluta tal i bilagan till föreliggande yttrande med de motiveringar som framgår av motion 2000/01:Fi19 (c) yrkande 4 (delvis).

4. Ramarna för utgiftsområdena 5 och 7

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Utskottet förordar den preliminära fördelning av utgifterna för utgiftsområdena 5 och 7 för åren 2002–2004 som framgår av kolumnen markerad (fp) under rubriken Vårbudgeten 2001: Förslag till preliminär fördelning på utgiftsområden m.m. Absoluta tal i bilagan till föreliggande yttrande med de motiveringar som framgår av motion 2000/01:Fi20 (fp) yrkande 4 (delvis).

Särskilda yttranden

1. Utrikesrepresentationen

Bertil Persson, Sten Tolgfors, Karin Enström, Roy Hansson (alla m), Holger Gustafsson, Fanny Rizell (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Under våren 2001 förde Utrikesdepartementet och utrikesutskottet samtal om vilka principer som skall gälla för den svenska utrikesrepresentationen. I samtalen rådde bred enighet om att Sverige bör vara representerat i länder som är av central betydelse för svenska utrikes- och säkerhetspolitiska intressen samt länder som är viktiga för svenskt näringsliv. Vidare bör Sverige vara representerat i länder som är partner i utvecklingssamarbetet eller som spelar en viktig regional roll. Slutligen bör Sverige också ha diplomatisk närvaro i länder där våra ambassader har omfattande konsulära uppgifter samt en stor volym utlänningsärenden.

Trots dessa principer har regeringen ändå beslutat att lägga ned Sveriges ambassader i Beirut, Heliga Stolen, Kuwait, Lima och Tunis. Beslutet är märkligt av flera skäl. För det första borde det finnas en bredare parlamentarisk samsyn än enbart regeringen med dess stödpartier för så viktiga utrikespolitiska beslut som berör avgörande relationer mellan Sverige och andra länder. Att lägga ned en ambassad uppfattas mycket negativt i värdlandet. Konsekvenserna av de nu aviserade nedläggningarna blir kännbara långt in i framtiden och för kommande regeringar.

För det andra ligger samtliga ambassader i länder som är strategiskt viktiga för Sverige. Libanon utgör något av knutpunkt i Mellanöstern. Att Sverige som ordförandeland i EU väljer att stänga ambassaden mitt under en akut kris i Mellanöstern är både okänsligt och oansvarigt. Heliga Stolen har ett världsomfattande kontakt- och informationsnät och spelar en betydande roll vad gäller konfliktförebyggande, konfliktlösning och i kampen för de mänskliga rättigheterna. Tunisien är det land i Nordafrika som under senare tid gjort de största politiska och ekonomiska framstegen och borde följaktligen uppmuntras, inte straffas för detta. Peru är en stor regional aktör och är viktigt att bevaka utrikes- och handelspolitiskt.

För det tredje är det relativt små belopp som de berörda ambassaderna kostar varje år. Det vore väl märkligt om inte regeringen kunde avsätta erforderliga resurser för att bevara Sveriges ambassader i så strategiskt och politiskt viktiga länder.

I tider av globalisering och ökad internationalisering stryper Sverige viktiga utrikespolitiska och strategiska internationella kontaktytor och vänskapsband. Detta anser vi är både orimligt och oförsvarbart.

2. Utrikesrepresentationen

Lars Ohly och Murad Artin (båda v) anför:

Så sent som 1998 tillkännagav riksdagen att regeringen skulle fatta beslut i frågor om utlandsrepresentation först efter ingående överläggningar med utrikesutskottet. När utskottet krävde överläggning i samband med aviserade stängningar av ett antal ambassader tillsattes en arbetsgrupp för att lägga fram förslag på vilka kriterier som skall gälla för utrikesrepresentationen framöver.

Denna grupp arbetade under en månads tid och argument för och emot de aktuella förslagen lades fram. Från Vänsterpartiets sida framfördes förslag om andra besparingar. Vid överläggning den 18 april återkom UD med beskedet att ingen ändring sker på någon punkt.

Beslutet om nedläggningar var inte nödvändigt. Det skulle ha gått att spara på andra sätt än de regeringen beslutade om.

Beslutet att lägga ned ambassaderna i Beirut, Lima och Tunis var dåligt genomtänkt och strider mot de principer för utlandsrepresentationen som alla partier säger sig stå bakom. Alla tre ambassaderna ligger utanför Europa, på strategiskt viktiga platser där svensk representation kan spela en viktig roll.

Libanon befinner sig i en paradoxal situation. Samtidigt som yttrandefriheten är stor och politiska grupper av olika slag kan mötas och föra en öppen diskussion om Mellanöstern är Libanon i militärt avseende behärskat av Syrien. En stängning av ambassaden i Beirut upplevs som ett stöd för Syrien.

Svenska ambassaden i Lima har under Fujimoris korrupta diktatur fungerat som stöd för mänskliga rättigheter och demokrati. Sedan hösten 2000 har en politisk explosion ägt rum i Peru. Den ena skandalen efter den andra rullas upp för öppen ridå och ansvariga ställs till svar. Den sittande övergångsregeringen har på ett neutralt och opartiskt sätt organiserat fria val den 8 april och går nu mot en andra valomgång i månadsskiftet maj/juni. Allt tyder på att valen kommer att kunna bedömas som fria och rättvisa och markera övergången till demokratiskt styre. Politisk anständighet och respekt för mänskliga rättigheter håller på att återupprättas. Men läget är känsligt och i den processen ses Sverige som en betydelsefull part och stöd.

Tunisien var under många år ett viktigt svenskt biståndsland. I dag har relationerna utvecklats till att omfatta viktiga politiska förbindelser och handelsförbindelser. Tunisien har en nyckelroll i Nordafrika, som ett modernt muslimskt land utan fundamentalism. Det fungerar som en länk till andra muslimska länder i regionen. Tanken att kontakterna med Tunisien skulle kunna föras via Algeriet eller Marocko är inte verklighetsförankrad.

Alla tre ambassaderna spelar en viktig roll i sin världsdel. Totalt kostar driften för dessa tre ambassader ca 20 miljoner kronor om året. I Lima skulle ambassadens lokalkostnader kunna minskas med ca 2 miljoner kronor per år genom att delar av det rymliga residenset görs om till kontor. Andra besparingar skulle kunna göras genom personalminskningar på ambassaderna i Norden och EU. Prioriteringarna är politiska och det skulle ha varit möjligt att hitta mer konstruktiva vägar.

Ett förslag till ny ambassad som Vänsterpartiet och utrikesutskottet stött är Minsk i Vitryssland. Det är bra att en sådan nu blir verklighet. Men det är märkligt att nedläggningen av ambassaderna i Beirut, Lima och Tunis sker samtidigt som nya representationer öppnas i Abu Dhabi och Kaliningrad.

Det mest anmärkningsvärda är kanske att svensk representation i tredje världen skall konkurrera om samma pengar som EU-representationen. Representationen i Bryssel är den som vuxit snabbast de senaste åren, och den har egentligen mycket lite med svensk utrikespolitik att göra.

Regeringens syfte med överläggningarna med utrikesutskottet inför regeringsbeslutet om ambassadnedläggningar var uppenbarligen inte att lyssna till argument och försöka komma överens. Syftet var att ge sken av medbestämmande. Det framstod dock som klart att resultatet skulle ha blivit detsamma oavsett vilka argument som fördes fram i överläggningarna. Den typen av samråd har Vänsterpartiet inte mycket till övers för.

3. Frihandel

Karl-Göran Biörnsmark (fp) anför:

Fattigdomen och svälten i dagens värld beror inte på marknadsekonomi och frihandel utan på socialistiska diktaturer, protektionism och bristande solidaritet från de rika länderna. Sverige skall därför verka för ökad frihandel, större satsningar på bistånd med tydlig demokratiinriktning samt skuldavskrivningar. Det är sådana åtgärder som kan utrota fattigdomen i världen och minska klyftorna mellan den rika och fattiga delen av världen. Handel befrämjar inte bara välbefinnande utan också fred och kulturell utveckling.

Det sägs ibland i debatten att klyftorna i världen växer och att fattigdomen ökar. Detta är dock inte hela sanningen. Fattigdomen har enligt tillgänglig statistik knappast ökat i världen. Antalet fattiga i absolut mening har minskat. En undersökning från Norges utrikespolitiska institut visar t.ex. att inkomstskillnaderna mellan länder har minskat kontinuerligt sedan slutet av 1960-talet, och särskilt snabbt under åren 1993–1998, då globaliseringen tagit fart världen över. I Ostasien sjönk exempelvis antalet människor som lever på mindre än en dollar per dag från 420 miljoner 1987 till 280 miljoner 1998.

Hundratals miljoner människor lever dock fortfarande under oacceptabla villkor. Situationen i flera av de fattigaste länderna kan även sägas ha försämrats. Men ingenting tyder på att det är den ökande världshandeln som lett till den utvecklingen – allt tyder på motsatsen, nämligen att dessa länder haft en bättre situation om deras handel ökat mera. En genomgång av dessa länder bekräftar snarare bilden att det är brist på demokrati, brist på ekonomiska reformer och marknadsekonomi, brist på fungerande rättsväsende och brist på utbildning som gör att dessa länder sitter fast i underutveckling.

Ett program för ökat ekonomiskt välbefinnande och minskad fattigdom bör således innehålla:

- fortsatt frihandel,

- raserande av handelshinder i de utvecklade ekonomierna för u-ländernas produkter, t.ex. på jordbruks- och textilområdet,
- bistånd till de fattigaste länderna för att stärka deras förutsättningar att ta del av globaliseringens fördelar genom stärkande av demokratiska strukturer, bättre administration, fungerande rättsväsende och bättre utbildning,
- en skuldsanering, inte minst riktad mot de länder som kastat av sig sina diktatorer och därmed bör få chans att starta på nytt utan att behöva betala notan för förtrycket en gång till,
- ökad öppenhet på det finansiella området, inklusive införandet av en internationell finansinspektion, för att minska riskerna för kriser av det slag som för några år sedan inträffade i Asien.

BILAGA**Vårbudgeten 2001: Förslag till preliminär fördelning på utgiftsområden m.m.**

(miljoner kronor, löpande priser; UO = utgiftsområde)

Moderaternas förslag är baserat på en från regeringen och övriga partier avvikande fördelning av anslagen mellan utgiftsområdena.

Absoluta tal

	Prop. ¹	(m)	(kd) ²	(c) ³	(fp) ⁴
UO5 2002	2 901	2 789	2 936	2 901	2 926
UO5 2003	2 941	2 826	2 976	2 941	2 966
UO5 2004	2 984	2 869	3 019	2 984	3 009
UO7 2002	15 375	14 083	15 975	16 325	16 945
UO7 2003	18 037	14 363	18 737	18 262	18 975
UO7 2004	19 780	15 091	21 180	19 780	21 006

Relativt propositionen

	Prop.	(m)	(kd)	(c)	(fp)
UO5 2002	2 901	- 112	+35	0	+ 25
UO5 2003	2 941	- 115	+35	0	+ 25
UO5 2004	2 984	- 115	+35	0	+ 25
UO7 2002	15 375	- 1 292	+600	+ 950	+ 1 570
UO7 2003	18 037	- 3 674	+700	+ 225	+ 938
UO7 2004	19 780	- 4 689	+1 400	0	+ 1 226

¹ Enligt propositionens förslag uppgår biståndsramen år 2004 till 0,86 % av BNI.² Enligt (kd):s förslag uppgår biståndsramen år 2004 till 0,92 % av BNI.³ Enligt (c):s förslag uppgår biståndsramen år 2004 till 0,86 % av BNI.⁴ Enligt (fp):s förslag uppgår biståndsramen år 2004 till 0,92 % av BNI.

Innehållsförteckning

Till finansutskottet.....	1
1 Propositionen.....	1
1.1 Yrkandena.....	1
1.2 Sammanfattning av propositionen	2
2 Motionerna	4
3 Utskottets överväganden.....	5
3.1 Fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2002–2004, biståndsramen m.m.	5
3.2 Vissa frågor rörande Årsredovisning för staten 2000 samt uppföljning i övrigt.....	7
Avvikande meningar	10
1. Ramarna för utgiftsområdena 5 och 7.....	10
2. Ramarna för utgiftsområdena 5 och 7.....	10
3. Ramarna för utgiftsområde 7	10
4. Ramarna för utgiftsområdena 5 och 7.....	10
Särskilda yttranden	11
1. Utrikesrepresentationen	11
2. Utrikesrepresentationen	12
3. Frihandel.....	13
<i>Bilaga</i>	
Vårbudgeten 2001: Förslag till preliminär fördelning på utgiftsområden m.m.	15